

Актуальні питання проведення судової будівельно-технічної експертизи з контролю якості будівельної продукції

Наталія Мацак

провідний судовий експерт лабораторії будівельно-технічних досліджень, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6966-5615>, e-mail: nata120175@ukr.net

Світлана Кириленко

головний судовий експерт лабораторії будівельно-технічних досліджень, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4624-3636>, e-mail: S_1966@ukr.net

Окреслено деякі аспекти проведення судової будівельно-технічної експертизи під час здійснення перевірки на предмет якості проведених будівельних робіт.

Ключові слова: будівельна продукція; будівельні норми; контроль; якість.

Topical Issues in Conducting Forensic Construction and Technical Examination for Quality Control of Construction Products

Nataliia Matsak, Svitlana Kyrylenko

The paper outlines certain aspects of conducting a forensic construction and technical examination when inspecting the quality of construction work performed.

Keywords: construction products; building codes; control; quality.

В адміністративному судочинстві судову експертизу призначають для з'ясування питань, які потребують спеціальних знань у відповідній галузі (окрім галузі права), тобто коли неможливо в інший спосіб встановити обставини справи. Призначають і проводять таку експертизу на підставі ухвали суду або на замовлення учасника справи. Слід також зауважити, що висновок експерта не має переважної сили над іншими доказами: його суд оцінює як і інші докази. За загальним правилом, у судах адміністративної юрисдикції розглядають справи за зверненням фізичних і юридичних осіб.

Одним з першорядних завдань у сфері будівництва є розроблення та організація науково-технічної діяльності для забезпечення контролю якості будівельної продукції.

У ст. 7-2 «Основні вимоги до будівель і споруд» Закону України «Про будівельні норми» передусім зазначено:

«1. Під час проектування, будівництва та експлуатації об'єктів повинно бути забезпечено дотримання основних вимог до будівель і споруд з урахуванням їх функціонального призначення.

2. Основні вимоги до будівель і споруд конкретизуються у будівельних нормах, нормативних документах на конструктивні та інженерні системи.

3. Будівлі і споруди у цілому та їх окремі частини повинні бути придатними для використання за призначенням з урахуванням, зокрема, безпеки для здоров'я людей, які задіяні протягом усього життєвого циклу споруди. При належному технічному обслуговуванні будівлі і споруди мають відповідати основним вимогам протягом їх економічно обґрунтованого строку експлуатації» [1].

У Технічному регламенті будівельних виробів (продукції) передбачено таке:

«Будівельні вироби (продукція) — будь-який матеріал, виріб або комплект, що виробляється та вводиться в обіг для застосування за призначенням протягом тривалого часу в будівлі або споруді, показники яких впливають на показники будівлі або споруди, пов'язані з основними вимогами до них; регламентні технічні специфікації — національні стандарти та технічні свідоцтва;

технічне свідоцтво — документ, що видається Мінрозвитку у разі підтвердження придатності будівельних виробів (продукції) для застосування за призначенням» [2].

Відповідність будівельних виробів (продукції) нормативним вимогам окресленим у згаданому Технічному регламенті повинні забезпечувати будівельні організації.

У п. 9.2 ДБН А.3.1-5-2009 «Організація будівельного виробництва» обумовлено, що *«будівельна організація відповідно до вимог чинних стандартів ISO серії 9000 здійснює комплекс технічних, економічних і організаційних заходів з ефективного управління якістю на всіх стадіях створення будівельної продукції. Ці заходи включають сукупність методів та засобів, спрямованих на забезпечення відповідності якості будівельно-монтажних робіт і закінчених будівництвом об'єктів вимогам нормативної і проектної документації» [3].*

Стандарти серії ISO 9000 — це міжнародні стандарти щодо системи менеджменту якості, у яких зазначено принципи, вимоги й настанови для організацій різних сфер діяльності, які допомагають забезпечити стабільну якість продукції та послуг.

Перевірку якості проведених будівельних робіт на відповідність будівельним нормам проводять на всіх етапах будівництва.

До початку виконання робіт повинні бути наявні документи дозвільного характеру на виконання таких робіт.

Відповідно до норм ДБН А.3.1-5-2009 «Організація будівельного виробництва», перевірки підлягають:

- наявність документів дозвільного характеру на виконання робіт;
- відповідність виконання підготовчих та будівельних робіт, будівельних матеріалів, виробів і конструкцій вимогам державних стандартів, будівельних норм і правил, технічним умовам, затвердженим проектним рішенням;
- своєчасність та якість проведення передбачених нормативно-технічною і проектною документацією зйомок, замірів, випробувань;

- ведення журналів робіт, паспортів, актів та протоколів випробувань, сертифікатів тощо;
- дотримання встановленого порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів» [3].

Контроль якості виконання робіт містить: вхідний контроль проектно-кошторисної документації; вхідний контроль конструкцій, виробів, матеріалів та устаткування; операційний контроль виробничих процесів; приймальний контроль будівельно-монтажних робіт.

Під вхідним контролем проектно-кошторисної документації мають на увазі перевірку проектно-технологічних рішень, комплектність такої документації та перевірку на предмет достатності технічної інформації для їх реалізації. Вхідний контроль також перевіряє матеріали, устаткування, вироби й конструкції на предмет їх відповідності робочій документації та супроводжувальним документам.

У процесі виконання будівельно-монтажних робіт проводять операційний контроль, результати якого занотовують до загального журналу робіт, примірну форму якого наведено в додатку до ДБН А.3.1-5-2009 «Організація будівельного виробництва». Такий контроль повинен своєчасно виявляти дефекти й недоліки, а також відхилення від вимог нормативних документів.

У результаті приймального контролю перевіряють закінчені роботи на предмет якості їх виконання. Якість виконання прихованих робіт і відповідальних конструкцій обов'язково потрібно перевіряти. Проводити подальші роботи без підтвердження таких робіт заборонено.

Під час будівництва для більш ефективного контролю якості проводять інспекційний контроль.

Перевірку якості виконання робіт і відповідності їх виконання проекту виконують за вимогами Порядку здійснення авторського нагляду під час будівництва об'єкта архітектури [4].

Технічний нагляд регулює дотримання під час будівництва проектних рішень, вимог державних стандартів, будівельних норм і правил, а також обсягів виконаних робіт.

Якщо в результаті проведених перевірок виявлено дефекти або невідповідності нормативам, необхідно вжити заходів щодо їх усунення або для запобігання їм.

Перелік джерел посилання

1. Про будівельні норми : Закон України від 05.11.2009 р. № 1704-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
2. Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів (продукції) : постанова КМУ від 20.12.2006 р. № 1764 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1764-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
3. ДБН А.3.1-5-2009 «Організація будівельного виробництва» : затв. наказ. Мінрегіонбуду від 25.12.2009 р. № 689 (зі змін. та допов.). [Чинні від 01.01.2012]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0689661-09#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
4. Про авторський та технічний нагляд під час будівництва об'єкта архітектури : постанова КМУ від 11.07.2007 р. № 903 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31.01.2026).